

Бабич Наталія Василівна

Головний спеціаліст відділу ведення Державного реєстру виборців апарату Луцької районної державної адміністрації Волинської області

141379@ukr.net

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Місцеві бюджети являють собою фонди фінансових ресурсів, які мобілізуються і витрачаються на певній території та включають в себе бюджети Автономної Республіки Крим, обласні, районні, бюджети районів у містах та бюджети місцевого самоврядування. За рахунок фондів грошових коштів саме місцевих бюджетів забезпечується фінансування соціального та економічного розвитку відповідної території [1]. Місцеві бюджети виступають важливим чинником економічного розвитку та фінансової стабільності регіону, інструментом макроекономічного регулювання та реалізації регіональної політики, фінансовою базою місцевого самоврядування, а також основним джерелом фінансових ресурсів для утримання та розвитку місцевого господарства. Саме їм належить основна роль у забезпеченні конституційних гарантій, вирішенні соціальних проблем громади та піднесенні рівня добробуту населення.

Місцеві бюджети – це фінансова база органів місцевого самоврядування, яка є вирішальним фактором регіонального розвитку. Наявність самодостатніх місцевих бюджетів підвищує економічну самостійність органів місцевого самоврядування, дозволяє розвивати інфраструктуру, розширювати економічний потенціал регіону, а також виявляти і використовувати резерви фінансових ресурсів. В кінцевому підсумку все це розширює можливості органів місцевої влади у більш повному задоволенні потреб громади.

Одним із пріоритетних завдань, що покладені саме на органи місцевої влади є забезпечення прозорої системи прийняття рішень щодо питань, які стосуються бюджету. У Лімській декларації, яку було прийнято на VIII Міжнародній конференції з боротьби з корупцією 7-11 вересня 1997 року наголошується: «Всі уряди мають діяти прозоро та бути підзвітними на всіх рівнях, причому громадськість повинна мати максимально широкий доступ до інформації» [2]. Проте недостатньо висока ефективність використання бюджетних коштів в Україні ставить на перше місце

завдання вдосконалення функціонування системи бюджетного менеджменту та поліпшення механізму дії її окремих елементів. Головним з найбільш дієвих заходів щодо підвищення рівня бюджетного процесу є забезпечення прозорості відповідних владних рішень, які приймаються на будь якій стадії планування та виконання публічного бюджету. Але, незважаючи на важкий шлях проходження бюджетною системою України різних етапів зародження, становлення та розвитку, питання прозорості бюджетного процесу, на жаль, і на сьогодні залишається найбільш актуальним. Про доцільність прозорості бюджетної системи та залучення суспільства до формування і реалізації бюджетної політики на місцевому рівні свідчать численні наукові дослідження таких вчених як: Л. В. Лисяк [3; 5], О. П. Кириленко [4], М. Богданова [6], С. І. Юрій [7], та ін., а також значний зарубіжний досвід.

В сфері місцевого самоврядування державна політика України спирається в першу чергу на інтереси жителів територіальних громад та передбачає проведення системних реформ і кардинальних змін, децентралізацію влади - передачу органам місцевого самоврядування від органів виконавчої влади значної частини фінансових повноважень та відповідальності.

Метою реформи місцевого самоврядування є спроможність органів місцевої влади самостійно, завдяки своїм власним ресурсам, вирішувати всі місцеві фінансові питання. На сьогоднішній день запорука децентралізації влади і реалізації реформи місцевого самоврядування – це утворення об'єднаних територіальних громад, які в умовах змін бюджетної системи зможуть фінансово зростати. Найголовніше при утворенні об'єднаних територіальних громад – це дотримання законодавства в процесі формування та виконання бюджетів цих громад.

Гарантією якості заходів, що спрямовані на відкритість бюджетного процесу є досягнення найвищого ступеня довіри членів територіальних громад до місцевої влади. Створення прозорої та ефективної системи формування та прийняття рішень з питань бюджетного процесу вдасться забезпечити лише в тому випадку, коли в ній будуть зацікавлені громадяни, коли вони будуть розуміти, що місцева влада працює виключно для них, а кожна пропозиція чи зауваження громадськості будуть розглянуті та обов'язково враховані. Завдяки можливості приймати активну участь у вирішенні справ локального значення, а також втручатися у процес прийняття певних бюджетних рішень місцевою владою, члени територіальних громад є як реципієнтами, так і

розпорядниками суспільних коштів, а ступінь схвалення громадськістю бюджетної політики є головним критерієм її ефективності. Залучення суспільства до процесу складання та виконання бюджету дає змогу більш точно визначити його потреби, а також забезпечити дієвий громадський контроль за доцільним використанням місцевих фондів фінансових ресурсів.

Необхідність участі громадськості в формуванні бюджетного процесу зумовлена насамперед тим фактором, що в будь-якому демократичному суспільстві головне призначення місцевого бюджету – це фінансове забезпечення найважливіших потреб населення регіону. Бюджетна прозорість дає змогу місцевій громаді відчувати себе повноправними споживачами максимального рівня суспільних благ. Отже, врахування потреб та пріоритетів громадськості є головним і невід'ємним елементом формування бюджетної процедури.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 50-51. Ст. 572.
2. Лімська декларація, прийнята на VIII Міжнародній конференції по боротьбі з корупцією, Ліма, Перу, 7–11 вересня 1997 року: *Міжнародні правові акти та законодавство окремих країн про корупцію*. Київ: Школяр, 1999. 124–130 с.
3. Бюджетна складова реалізації домінантних напрямів суспільного розвитку: монографія / Лисяк Л. В. та ін.; відп. ред. Л. В. Лисяк. Дніпропетровськ: ДДФА, 2015. 396 с.
4. Кириленко О. П., Кириленко, О. В. Національні механізми сприяння реальній участі громадян в демократичних процесах: монографія / відп. ред. А. І. Крисоватий, Є. В. Савельєв. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 231-240 с.
5. Лисяк Л. В., Роменська К. М. Ефективність використання коштів місцевих бюджетів України: монографія / Дніпропетровськ: УМСФ, 2015. 232с.
6. Регіональні перетворення у світовому та українському вимірах: монографія / Богданова М. та ін.; відп. ред. А. І. Крисоватий, Є. В. Савельєв. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 388 с.
7. Розвиток бюджетного процесу в умовах економічних перетворень: монографія / Юрій С. І. та ін.; відп. ред. С. І. Юрій, В. Г. Дем'янишина. Київ: Кондор, 2012. 376 с.